

Дитяча екологічна громадська організація «Флора»

Порадник

Юридичні та психологічні поради особам, які прагнуть отримати статус біженця в Україні чи вже його отримали

ББК 67.9(4УКР)301
УДК 331.556.46
П 59

Порадник «Юридичні та психологічні поради особам, які прагнуть отримати статус біженця в Україні чи вже його отримали» . /Упорядники: Шестакова Л.В, Швидич Т.В, Сергієнко Т.В. - Кіровоград.-2010 - 44 с.

Видання збірки стало можливим завдяки підтримки Програми малих грантів Данської Ради у справах Біженців в рамках фінансованого Європейською Комісією проекту «Правовий та соціальний захист дітей, що шукають притулку, та дітей біженців в Україні»



This project is funded by
the European Union

DANISH
REFUGEE
COUNCIL



Погляди викладені в даній публікації необов'язково співпадають з позицією данського уряду та Європейської комісії

*Висловлюємо подяку **управлінню міграції кіровоградської обласної адміністрації** в лице начальника управління Хмельницького О.А за надану допомогу в підготовці Порадника «Юридичні та психологічні поради особам, які прагнуть отримати статус біженця в Україні чи вже його отримали»*

Зміст

<i>Передмова</i>	4
<i>Розділ I. Поради юриста</i>	5
1. Набуття статусу біженця.....	6
1.1. Порядок порушення клопотання про надання статусу біженця.....	6
1.2. Умови, за яких статус біженця не надається.....	7
1.3. Оформлення документів для вирішення питання щодо	
1.4. надання статусу біженця.....	8
1.5. Втрата і позбавлення статусу біженця.....	10
2. Права й обов'язки осіб, яким надано статус біженця.....	11
2.1. Права та обов'язки особи, стосовно якої прийнято рішення	
про оформлення документів для вирішення питання	
щодо надання статусу біженця.....	11
2.2. Права особи, якій надано статус біженця.....	12
2.3. Обов'язки особи, якій надано статус біженця.....	13
3. Питання, що найчастіше виникають у осіб,	
які мають статус біженця.....	14
3.1. Працевлаштування.....	14
3.2. Оформлення документів на дитину, що народжена в	
Україні у сім'ї біженців	15
3.3. Допомога від держави біженцям з дітьми.....	15
3.4. Навчання.....	17
3.6. Медична допомога.....	19
3.7.Захист прав біженців.....	19
4. Отримання громадянства України.....	19
4.1. Умови прийняття до громадянства України.....	19
4.2. Документи, що подаються для набуття громадянства України....	20
4.3. Особи, які не приймаються до громадянства України	20
<i>Розділ II Поради психолога щодо адаптації дітей</i>	
<i>біженців у новому середовищі</i>	22
1.Роль дорослих в адаптації дитини-біженця до	
нового середовища.....	22
<i>Розділ III. Додатки</i>	24
<i>Використана література</i>	42

Передмова

У збірці містяться поради для осіб, які бажають набути статус «біженця» в Україні чи вже його набули; наявний перелік конституційних гарантій для біженців; роз'яснено порядок набуття статусу біженця, його втрату чи позбавлення, а також перераховано права та обов'язки біженців.

Звертаємо Вашу увагу на те, що слід розмежовувати права та обов'язки особи, стосовно якої прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця (ця особа ще не є біженцем, стосовно неї лише розглядається питання про надання статусу біженця), а також права і обов'язки особи, якій вже надано статус біженця.

Розглядаються питання, які найчастіше виникають у осіб, яким надано статус біженця: працевлаштування, оформлення документів на дитину, влаштування дитини в дитячий садок, школу, здобуття вищої освіти, надання Україною соціальних гарантій біженцям, набуття громадянства України.

У збірці знаходиться перелік контактів (адреси і телефони) державних органів, які опікуються даними категоріями населення

Розділ І. Поради юриста

Україна зіткнулася з проблемою біженців порівняно недавно. Залізна завіса, якою був відгороджений СРСР від іншого світу, була реальною перешкодою для проникнення шукачів притулку на територію величезної держави. Розпад СРСР змінив ситуацію. Люди, які шукають притулку в Україні тому, що не можуть користуватися захистом своїх урядів, і в цьому вони відрізняються від інших мігрантів, у яких би тяжких умовах ці мігранти не знаходилися, а також інших груп людей, що мають потребу в гуманітарному захисті. Захист прав біженців є складною світовою проблемою. Біженці є однією з найуразливіших груп населення й потребують особливої уваги через те, що вони не можуть користуватися захистом країни свого походження, внаслідок цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознакою раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань.

Конституція України гарантує іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають на території держави, а отже й біженцям, рівність прав, свобод та обов'язків з громадянами України (ст. 26), свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України (ст. 33), забороняють будь-яке обмеження прав за ознаками раси, кольору шкіри, релігійної належності, мовними або іншими ознаками (ст. 24), спрямовані на захист сім'ї, прав дитини та ін. Але найголовнішим є те, що в Основному Законі йдеться про надання іноземцям та особам без громадянства притулку в Україні (ст. 26).

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про біженців» біженець – особа, яка не є громадянином України і внаслідок цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань,

або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань;

члени сім'ї біженця – чоловік (дружина), діти, яким не виповнилося вісімнадцять років, непрацездатні батьки та інші особи, які перебувають під опікою чи піклуванням біженця.

Україна закріпила за собою обов'язок сприяти збереженню єдності сімей біженців, *що зазначено в ст.4 Закону України «Про біженців».*

Члени сім'ї особи, якій надано в Україні статус біженця, мають право з метою возз'єднання сім'ї в'їхати в Україну і набути статусу біженця, за відсутності умов, за яких статус біженця не надається.

Біженці мають право з метою возз'єднання сім'ї вільно залишити територію України.

1. НАБУТТЯ СТАТУСУ БІЖЕНЦЯ

1.1.Порядок порушення клопотання про надання статусу біженця

Особи, які з наміром набути статус біженця **намагалися незаконно перетнути або незаконно перетнули державний кордон України**, повинні без зволікань звернутися до відповідного органу міграційної служби через уповноваженого цього органу чи посадову особу Державної прикордонної служби України або органу внутрішніх справ із заявами про надання їм статусу біженця, а також надати посадовим особам Державної прикордонної служби України пояснення про причини спроби незаконно перетнути або незаконного перетинання державного кордону України. Якщо у таких осіб відсутні документи, які посвідчують особу, або такі документи є підробленими чи фальшивими, вони мають повідомити про цю обставину у заяві про надання статусу біженця, а також викласти причини зазначених

ситуацій. Зазначені особи повинні бути направлені посадовими особами Державної прикордонної служби України до органу міграційної служби.

Якщо державний кордон України перетинає чи перетнула дитина, розлучена з сім'єю, і заявляє про намір набути статусу біженця, або про це повідомили інші особи, які не є законними представниками неповнолітньої особи, посадові особи Державної прикордонної служби України повинні невідкладно повідомити про це орган міграційної служби та орган опіки і піклування.

Орган міграційної служби разом з органом опіки і піклування зобов'язаний вжити заходів для тимчасового влаштування такої дитини у відповідний дитячий заклад або сім'ю.

Особи, які не є громадянами України та **на законних підставах тимчасово перебувають на території України** і під час такого перебування в їх країні виникли умови, внаслідок яких вони не можуть повернутися до цієї країни і мають намір набути в Україні статусу біженця, повинні звернутися до відповідного органу міграційної служби із заявами про надання їм статусу біженця до закінчення строку дії дозволу на перебування в Україні.

1.2. Умови, за яких статус біженця не надається

Статус біженця не надається особі:

- яка вчинила злочин проти миру, воєнний злочин або злочин проти людства і людяності;
- яка вчинила тяжкий злочин не політичного характеру за межами України до прибуття в Україну з метою набуття статусу біженця, якщо таке діяння віднесено Кримінальним кодексом України до тяжких злочинів;
- яка винна у вчиненні дій, що суперечать меті та принципам Організації Об'єднаних Націй;
- стосовно якої встановлено, що умови, за яких надається статус біженця, відсутні;
- яка до прибуття в Україну була визнана біженцем або отримала притулок в іншій країні;

- яка до прибуття в Україну з наміром набути статусу біженця перебувала в третій безпечній країні.

1.3.Оформлення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця

Оформлення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця проводиться на підставі особистої заяви іноземця чи особи без громадянства або її законного представника, поданої до органу міграційної служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі за місцем тимчасового перебування заявника.

Заявник, якому виповнилося вісімнадцять років, подає заяву та заповнює анкету, де викладає основні відомості про себе та обставини, що змусили його залишити країну походження.

Відомості про дітей, які не досягли вісімнадцятирічного віку, наводяться в анкеті одного із законних представників неповнолітньої особи.

Заява про надання статусу біженця дитині, розлученій з сім'єю, подається одним з її законних представників.

Заява про надання статусу біженця недієздатній особі подається її опікуном.

До заяви про надання статусу біженця додаються:

- документи, які посвідчують особу заявника;
- документи та матеріали, що можуть бути доказом наявності умов для набуття ним статусу біженця;
- 4 фотокартки заявника та членів його сім'ї, які не досягли вісімнадцятирічного віку, відомості про яких внесено до заяви.

Якщо у заявника відсутні документи, які посвідчують його особу, його прізвище, ім'я, по батькові та інші дані про нього попередньо, до встановлення особи, записуються за його вказівкою, про що зазначається в реєстраційному листку на особу та робиться відповідний запис на заяві.

Відомості, що подаються заявником, є конфіденційною інформацією.

Розгляд заяви про надання статусу біженця здійснюється органами міграційної служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі **протягом двох місяців** з дня прийняття рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця. У разі потреби строк розгляду може бути продовжено керівником органу міграційної служби за вмотивованим поданням працівника, який розглядає заяву, але не більше ніж до трьох місяців.

Після вивчення документів, перевірки фактів, повідомлених особою, яка подала заяву про надання їй статусу біженця, орган міграційної служби готує письмовий висновок щодо надання або відмови у наданні статусу біженця.

Особова справа заявника разом з письмовим висновком органу міграційної служби, який розглядав заяву, надсилається до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах міграції для прийняття остаточного рішення за заявою.

Рішення за заявою про надання статусу біженця приймається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах міграції (*Державний комітет у справах національностей та релігій*) (в зв'язи з тим, що Госкомнацрелігій ліквідували, то я пропоную взагалі не писати назву спеціального органу по справах міграції) **протягом місяця з дня отримання особової справи заявника та письмового висновку органу міграційної служби, який розглядав заяву.** У разі потреби строк прийняття рішення може бути продовжено керівником зазначеного органу, але не більше ніж до трьох місяців.

На основі всебічного вивчення і оцінки всіх документів та матеріалів, що можуть бути доказом наявності умов для набуття статусу біженця, *Державний комітет у справах національностей та релігій* приймає рішення про надання статусу біженця або про відмову у наданні статусу біженця.

Орган міграційної служби протягом **семи робочих днів з дня отримання рішення про надання статусу біженця** видає особі **посвідчення біженця** строком на один рік.

1.4. Втрата і позбавлення статусу біженця

Статус біженця втрачається, якщо особа:

- 1) добровільно знову скористалася захистом країни громадянської належності;
- 2) набула громадянство України або добровільно набула громадянство, яке мала раніше, або набула громадянство іншої держави і користується її захистом;
- 3) добровільно повернулася до країни, яку вона залишила чи за межами якої перебувала внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань;
- 4) будучи особою без громадянства може повернутися в країну свого попереднього постійного проживання, оскільки обставини, за яких було надано статус біженця, більше не існують;
- 5) отримала притулок чи дозвіл на постійне проживання в іншій країні;
- 6) не може більше відмовлятися від користування захистом країни своєї громадянської належності, оскільки обставини, на підставі яких особі було надано статус біженця, більше не існують.

Підставою для подання органу міграційної служби про втрату статусу біженця може бути особиста заява особи, якій надано статус біженця в Україні, або клопотання органу внутрішніх справ, Служби безпеки України, іншого органу державної влади.

Рішення органу міграційної служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі про відмову в прийнятті заяви про надання статусу біженця, про відмову в оформленні документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця **протягом семи робочих днів з дня отримання повідомлення про відмову можуть бути оскаржені до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах міграції** (Державного комітету у справах національностей та релігій) **або суду**.

2. ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ ОСІБ, ЯКИМ НАДАНО СТАТУС БІЖЕНЦІВ

2.1. Права та обов'язки особи, стосовно якої прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця

Особа, стосовно якої прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця, має право на:

- тимчасове працевлаштування, навчання, медичну допомогу у порядку, встановленому законодавством України;
- проживання у родичів, у готелі; піднайом житлового приміщення або користування житлом, наданим у пункті тимчасового розміщення біженців;
- правову допомогу.

Особа, стосовно якої прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця, зобов'язана:

- подати до відповідного органу міграційної служби відомості, необхідні для вирішення питання щодо надання статусу біженця;
- у разі одержання направлення органу міграційної служби, відбути до визначеного місця тимчасового проживання і протягом трьох робочих днів зареєструватися у відповідному органі спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань громадянства та реєстрації фізичних осіб (*відділ у справах громадянства та реєстрації фізичних осіб управління міністерства внутрішніх справ України*);
- проходити медичне обстеження на вимогу органів міграційної служби;
- з'являтися до відповідного органу міграційної служби у визначений ним строк;

- повідомляти органу міграційної служби, до якого було подано заяву, про свої виїзди за межі території адміністративно-територіальної одиниці України, на яку поширюються повноваження цього органу.

Особи, яким надано статус біженця в Україні, є іноземцями чи особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах. Такі особи користуються тими ж правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2.2. Права особи, якій надано статус біженця

Особа, якій надано статус біженця, має рівні з громадянами України права на:

- пересування, вільний вибір місця проживання, вільне залишення території України;
- працю;
- підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом;
- охорону здоров'я, медичну допомогу;
- відпочинок;
- освіту;
- свободу світогляду і віросповідання;
- направлення індивідуальних чи колективних письмових звернень або особисте звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб цих органів;
- володіння, користування і розпорядження своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності;
- оскарження до суду рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб;
- звернення за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

- правову допомогу.

Особа, якій надано статус біженця в Україні, має рівні з громадянами України права у шлюбних та сімейних відносинах.

Особа, якій надано статус біженця в Україні, має право на одержання грошової допомоги, пенсії та інших видів соціального забезпечення в порядку, встановленому законодавством України, та користування житлом, наданим у місці проживання.

Особа, якій надано статус біженця в Україні, користується іншими правами і свободами, які передбачені Конституцією та законами України.

2.3. Обов'язки особи, якій надано статус біженця в Україні

Особа, якій надано статус біженця в Україні, зобов'язана:

- повідомляти протягом десяти робочих днів органу міграційної служби за місцем проживання про зміни прізвища, складу сім'ї, сімейного стану, місця проживання, набуття громадянства України або іншої держави, надання притулку або дозволу на постійне проживання в іншій державі;
- у разі зміни місця проживання і переїзду до адміністративно-територіальної одиниці України, на яку поширюється компетенція іншого органу міграційної служби, знятися з обліку і стати на облік у відповідному органі міграційної служби за новим місцем проживання. Взяття на облік в органі міграційної служби за новим місцем проживання є підставою для реєстрації у відповідному органі спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань громадянства та реєстрації фізичних осіб (*відділ у справах громадянства та реєстрації фізичних осіб управління міністерства внутрішніх справ України*);
- проходити щорічну перереєстрацію.

3. ПИТАННЯ, ЯКІ НАЙЧАСТІШЕ ВИНИКАЮТЬ У ОСІБ, ЯКІ МАЮТЬ СТАТУС «БІЖЕНЦЯ»

У осіб, що набули статус «біженця», як правило, виникають такі проблемні питання:

- працевлаштування;
- оформлення документів на дитину, що народжена в Україні у сім'ї біженців;
- допомога від держави біженцям з дітьми;
- оформлення документів при влаштуванні дитини у дитячий садок чи шкільний заклад та відвідування шкільного закладу;
- продовження навчання дитини-біженця на Україні;
- отримання біженцями середньої чи вищої освіти;
- отримання пенсії біженцями;
- медичне забезпечення.

3.1. Працевлаштування

Біженці мають рівні з громадянами України права та обов'язки в трудових відносинах, якщо інше не передбачено законодавством України та міжнародними договорами України.

Біженці мають право працювати на підприємствах, в установах і організаціях або займатися іншою трудовою діяльністю на підставах і в порядку, встановлених для громадян України.

Біженці можуть займатися трудовою діяльністю, відповідно до одержаного дозволу на працевлаштування, виданого державною службою зайнятості України.

Іноземці та особи без громадянства, також біженці не можуть призначатися на окремі посади або займатися певною трудовою діяльністю, якщо відповідно до законодавства України призначення на ці посади або заняття такою діяльністю пов'язане з належністю до громадянства України.

3.2. Оформленням документів на дитину, що народжена в Україні у сім'ї біженців

Відповідно до п. 4 ст. 7 Закону України «Про громадянство України», особа, що набула за народженням громадянство того з батьків, якому наданий статус біженця, є громадянином України. На підставі цього органами реєстрації актів громадянського стану за місцем реєстрації проживання родини робиться відповідний запис у книзі реєстрації і видається свідоцтво про народження дитини, у якому зазначена її належність до громадянства України.

3.3. Допомога від держави біженцям з дітьми

Питання пов'язані з допомогою для сімей з дітьми регулює Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 року.

Відповідно до ч.2 ст.1 вище зазначеного закону особи, яким надано статус біженця в Україні, мають право на державну допомогу на рівні з громадянами України.

У ч.1 ст.3 передбачені наступні види державної допомоги сім'ям з дітьми:

1. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами.

Документи, необхідні для призначення державної допомоги сім'ям з дітьми, подаються особою, яка претендує на призначення допомоги, самостійно.

Підставою для призначення жінкам допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами є видана **довідка лікувального закладу** та **довідка**: або з основного місця роботи (служби, навчання); або ліквідаційної комісії для жінок, звільнених з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи, організації; або державної служби зайнятості для жінок, зареєстрованих у державній службі зайнятості як безробітні; або з місця проживання для непрацюючих жінок про те, що вони не працюють (не служать, не навчаються).

2. Одноразова допомога при народженні дитини.

Допомога батькам при народженні дитини призначається на підставі свідоцтва про народження дитини. У разі народження двох і більше дітей допомога надається на кожен дитину.

3. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту) на підприємствах, в установах, організаціях, незалежно від форм власності та господарювання, або у фізичних осіб, допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку призначається на підставі витягу з наказу (розпорядження) роботодавця про надання особі, яка фактично здійснює догляд за дитиною, відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Особам, зареєстрованим у державній службі зайнятості як безробітні, допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку призначається на підставі довідки державної служби зайнятості.

4. Допомога на дітей, які перебувають під опікою та піклуванням.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, призначається на підставі рішення про встановлення опіки чи піклування.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, надається у розмірі, що становить два прожиткових мінімуми для дитини відповідного віку.

5. Допомога на дітей одиноким матерям.

Допомога на дітей одиноким матерям призначається за наявності відповідної довідки державного органу реєстрації актів цивільного стану про підстави внесення до книги реєстрації народжень відомостей про батька (матір) дитини.

Допомога на дітей одиноким матерям призначається незалежно від одержання на дітей інших видів допомоги.

Призначають і виплачують всі види державної допомоги сім'ям з дітьми органи соціального захисту населення (управління праці та соціального забезпечення населення) за місцем проживання батьків.

3.4. Навчання

Для оформлення дитини в **дошкільний навчальний заклад** відповідно до п.6 Положення про дошкільний навчальний заклад затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 року №305 – подається:

- заява батьків або осіб, які їх замінюють;
- медична довідка про стан здоров'я дитини;
- довідка дільничного лікаря про епідеміологічне оточення;
- свідоцтво про народження.

Для оформлення дитини до **загальноосвітнього навчального закладу** відповідно до п. 22 Положення про загальноосвітній навчальний заклад затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 року №964 подається:

- заява батьків або осіб, які їх замінюють;
- копія і оригінал свідоцтва про народження;
- медична довідка встановленого зразка;
- документ про наявний рівень освіти (крім дітей, які вступають до першого класу).

У зв'язку з цим в першу чергу, необхідно звернутись з відповідною заявою до директора школи за місцем проживання. В тому випадку, якщо батьки дитини не зможуть надати документи про наявний рівень освіти, з дитиною може бути проведена бесіда, для з'ясування рівня знань.

Конвенція про права дитини та Конституція України проголошує, що ***діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також народжені вони в шлюбі чи поза ним.***

Стаття 53 Конституції України передбачає, що держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої освіти в державних і комунальних навчальних закладах.

Відповідно до Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України про офіційне тлумачення положення ч.3 ст.53 Конституції України

«держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно–технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах» (справа про доступність і безоплатність освіти) під доступністю розуміється, що нікому не може бути відмовлено в праві на освіту, і держава повинна створити можливості реалізувати це право.

Біженці, які перебувають на території України на законних підставах, мають право на здобуття **вищої освіти**, крім права на здобуття вищої освіти за рахунок коштів Державного бюджету, місцевих бюджетів, якщо інше не встановлено міжнародними договорами. Біженці можуть вступати до вузів на рівних засадах і в порядку, які встановлюються при вступі до вузу для громадяни України.

Відмова від прийняття документів для вступу до вищого навчального закладу є незаконною та підлягає оскарженню до вищої посадової особи навчального закладу або до суду.

3.5. Отримання пенсії біженцями

У ч.4 ст.8 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено, що іноземці (тобто особи, які не перебувають в громадянстві України, і є громадянами іншої держави) та особи без громадянства (особи, яких жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином), які перебувають в Україні на законних підставах, мають право на отримання пенсійних виплат і соціальних послуг із системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування нарівні з громадянами України на умовах та в порядку, передбаченому цим Законом.

У разі, коли для призначення пенсії потрібен певний стаж роботи, іноземцю та особі без громадянства на підставах і в порядку, встановлених законодавством України і міжнародними договорами України, може зараховуватися стаж роботи за кордоном.

3.6. Медична допомога

Біженці в Україні, користуються медичною допомогою нарівні з її громадянами. Біженцям не може бути відмовлено в наданні медичної допомоги на підставі того, що вони не є громадянами України. Якщо медична допомога є безоплатною для громадян України, то й біженці отримують її безкоштовно (за винятком тих медичних послуг, які є оплатними і для громадян України).

3.7. Захист прав біженців

Біженці, як іноземці та особи без громадянства, мають право на звернення до суду та до інших державних органів для захисту їх особистих, майнових та інших прав.

В судочинстві іноземці та особи без громадянства як учасники процесу користуються такими ж процесуальними правами, що й громадяни України.

Відношення біженців до виборів та референдумів. Біженці не можуть обирати і бути обраними до органів державної влади та самоврядування, а також брати участь у референдумах.

Відношення біженців до військового обов'язку. На біженців не поширюється військовий обов'язок, вони не проходять військову службу в Збройних Силах України та інших військових формуваннях.

4. ОТРИМАННЯ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ

4.1. Умови прийняття до громадянства України

Стаття 9 Закону України «Про громадянство України» визначає умови прийняття до громадянства України.

Біженці можуть подати клопотання про прийняття до громадянства за таких умов:

1) визнання і дотримання Конституції України та законів України;

2) іноземці, яким надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні, подають декларацію про відмову особи від іноземного громадянства;

3) термін безперервного проживання на законних підставах на території України становить не менше трьох років з моменту надання статусу біженця в Україні;

4) володіння державною мовою або її розуміння в обсязі, достатньому для спілкування. Ця умова не поширюється на осіб, які мають певні фізичні вади (сліпі, глухі, німі).

Заяви та інші документи з питань громадянства подаються особою, якій надано статус біженця в Україні, до районного, районного у місті, міського управління або відділу Міністерства внутрішніх справ України за місцем реєстрації особи.

4.2. Документи, що подаються для набуття громадянства України

Для прийняття до громадянства України особа, якій надано статус біженця в Україні або притулок в Україні, подає такі документи:

а) заяву про прийняття до громадянства України (в двох примірниках);

б) три фотокартки (розміром 35 x 45 мм);

в) один із таких документів:

- документ про володіння державною мовою або її розуміння в обсязі, достатньому для спілкування, який видається в Україні керівником навчального закладу, місцевим органом виконавчої влади України або виконавчим органом місцевого самоврядування;

- копію атестата чи витяг із залікової відомості диплома – для особи, яка має документ про закінчення навчального закладу з вивченням української мови;

- документ, що підтверджує інвалідність, – для особи, яка має фізичні вади (сліпа, глуха, німа);

г) один із таких документів:

- декларацію про відсутність іноземного громадянства – для осіб без громадянства;

- декларацію про відмову особи, якій надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні, від іноземного громадянства – для іноземців;

д) документи, що підтверджують надання особі статусу біженця в Україні чи притулку в Україні, а також факт безперервного проживання особи на законних підставах на території України протягом трьох років з моменту надання їй такого статусу чи притулку (довідка органу міграційної служби в Автономній Республіці Крим, області, місті Києві, Севастополі, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах міграції (Державного комітету України у справах національностей та релігій) (тут тожє предлагаю на указувать названіє спеціального органа по делам миграции), копія посвідчення біженця, копія проїзного документа для виїзду за кордон.

4.3. Особи, які не приймаються до громадянства України

До громадянства України не приймається особа, яка:

1) вчинила злочин проти людства чи здійснювала геноцид;
2) засуджена в Україні до позбавлення волі за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину (до погашення або зняття судимості);

3) вчинила на території іншої держави діяння, яке визнано законодавством України тяжким або особливо тяжким злочином.

Датою набуття громадянства України є дата видання відповідного Указу Президента України.

Розділ II Поради психолога щодо адаптації дітей біженців у новому середовищі

1. Роль дорослих в адаптації дитини-біженця в новому середовищі

Дитина завжди дуже гостро реагує на будь – які зміни навколишнього середовища.

Тим більше, коли це пов'язано з непідготовленим, терміновим переїздом та ще й в іншу країну, де чужим є все: мова, традиції, звичаї, люди. Психологічні проблеми підсилюються ще й побутовими негараздами: відсутність домівки, коштів, одягу по сезону. В таких обставинах травмується психіка, формується комплекс меншовартості, можуть виникати неврози.

Тому дитині потрібно допомогти сформувати безпечне для себе середовище.

Що дорослі можуть зробити?

1. Дитині потрібно приділяти більше уваги, цікавитись її справами. Дитина повинна відчувати, що, не зважаючи на переїзд в іншу країну, побутові та матеріальні труднощі, її люблять і про неї піклуються, що відношення до неї не змінилось.

2. Потрібно знайти спосіб, щоб дитина якомога швидше оволоділа мовою країни перебування, хоча б на побутовому рівні. І тільки після цього віддавати її до школи.

3. Потрібно допомогти дитині налагодити дружні стосунки з однолітками.

4. По можливості, потрібно обрати школу в якій керівництво школи та вчителі мають толерантне ставлення до біженців та вміють створити доброзичливу атмосферу в класі.

5. Потрібно попросити шкільного соціального педагога, класного керівника допомогти дитині освоїтись в незнайомому середовищі та налагодити стосунки з однолітками.

6. Якщо дитина багато пропустила, довгий час не відвідувала школу, перервала навчальний рік, то потрібно «пожертвувати» роком навчання та оформити її на клас

молодше, тим більше ця порада актуальна, якщо наявна велика різниця в навчальних програмах.

7. Дорослим потрібно чітко розуміти межу між «підклуванням» та «опікою». Занадто опікуючи дитину, особливо підліткового віку та ще й на очах однолітків дорослі створюють ще декілька перепон на шляху налагодження дружніх стосунків з іншими дітьми.

8. Хваліть дитину навіть за мізерні з вашої точки зору успіхи.

9. По можливості, організуйте додаткові заняття для дитини, щоб вона могла оволодіти шкільними дисциплінами на мові країни перебування.

10. Намагайтесь забезпечити дитині реалізацію її творчих здібностей. Якщо дитина на Батьківщині відвідувала якісь секції, кружки, то хай продовжує цим займатись.

11. Не соромтесь звертатись за порадами до психологів, які нададуть індивідуальні фахові консультації і розроблять рекомендації саме для вашої дитини.

Розділ III. Додатки

Державні органи влади, які опікуються проблемами біженців

Державний комітет України у справах національностей та релігій

Адреса: 01025, м. Київ, вул. Володимирська, 9
Контактні телефони: тел.: (044) 278-17-18, 279-37-16,
факс: (044) 226-23-39
E-mail: mail@scnm.gov.ua
URL: <http://www.scnm.gov.ua/>

Сектор міграційної служби у Кіровоградській області
Завідуючий сектором Хмельницький Олександр Абрамович
Адреса: 25022, м. Кіровоград, пл. Кірова, 1
Телефон: (0522) 32-013-40

Відділ у справах громадянства і реєстрації фізичних осіб Управління внутрішніх справ України (ГРФО УМВС) у Кіровоградській області

Начальник відділу Гончаренко Володимир Олександрович
Заступник начальника відділу Язловецька Тетяна
Володимирівна
Адреса 25006, м. Кіровоград, вул. Дзержинського, 41
Контактний телефон (0522) 22-49-44
Телефон довіри (гарячої лінії) (0522) 24-39-67

Служба у справах дітей Кіровоградської міської ради

Начальник служби
Сисак Ірина Олександрівна
Адреса: вул. Карла Маркса, 41, кімн. 136
Телефон: 24-99-82

Графік прийому громадян

Вівторок 9.00 – 11.00
П'ятниця 9.00 – 11.00

Головне управління праці та соціального захисту населення

Адреса : 25022, м. Кіровоград, вул. Чорновола,38

Начальник головного управління

Пастух Галина Василівна

Телефон: 22-28-37

Служби у справах дітей

Кіровоградської обласної державної адміністрації

понеділок – четвер з 8.00 до 17.15 години

п'ятниця з 8.00 до 16.00 години

обідня перерва з 12.00 до 13.00 години

Адреса: м. Кіровоград, вул. Тімірязєва, 84, кім. 111, 301, тел.:
22-34-17, 22-54-98

Графік прийому громадян

Погинайко П.М. – 1-а і 3-я п'ятниця

Кіровоградський міськрайонний центр зайнятості

Місто Кіровоград, вул. Маланюка, 15

Телефон: (0522)32-20-24

Зразок заяви про надання статусу біженця

ЗАЯВА
про надання статусу біженця

" ___ " _____ 200_ р. N _____

Прошу надати мені _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

статус біженця, оскільки _____
(указати, з якої причини просить надати

_____ статус біженця)

Зворотний бік

Члени сім'ї: чоловік/жінка _____

Діти до 18-ти років _____

Паспорт: серія _____ N _____, ким виданий та
(у разі наявності)
коли _____

Громадянство/підданство _____
Країна постійного проживання _____
Адреса проживання в Україні _____
Наявність дозволу на перебування в Україні та термін його дії

Підпис заявника _____ "___" _____ 20__ р.

Підпис законного представника _____ "___" _____ 20__ р.

Підпис перекладача _____ "___" _____ 20__ р.

Додаток. Перелік документів, що додаються (абзац сьомий ст.11
Закону України "Про біженців")

Узято до розгляду "___" _____ 20__ р.

Прізвище, посада, підпис співробітника
органу міграційної служби

Форма 12

Зразок заяви про прийняття до громадянства України

ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ

(печатка консульської
установи)

| ФОТО |
| 35 x 45 |
ММ

ЗАЯВА

**Прошу прийняти мене до громадянства України.
Про себе повідомляю такі відомості:**

N з/п	Запитання	Відповіді
1	Прізвище, ім'я, по батькові (якщо змінювали прізвище, ім'я, по батькові, то перелічіть всі прізвища, імена, по батькові, які мали)	
2	Число, місяць і рік народження	
3	Національність	
4	Місце народження (село, місто, район, область, країна)	
5	Сімейний стан	
6	У громадянстві якої держави перебуваєте на цей час	
7	Освіта, фах за освітою (де, коли і який заклад закінчили)	
8	Місце постійного проживання, номер телефону	
9	Зазначте документи, які додаються до заяви-анкети	

Достовірність викладених в клопотанні відомостей і дійсність поданих документів підтверджую.

Мені відомо, що в разі подання свідомо неправдивих відомостей або фальшивих документів я втрачу громадянство України на підставі пункту 4 частини першої статті 19 Закону України “Про громадянство України”.

_____ 20__ р.

(підпис заявника)

Зразок заяви про набуття дитиною громадянства України

ЗАЯВА

Я, _____,
(прізвище, ім'я, по батькові)

прошу оформити набуття громадянства України за народженням моєї дитини.

Повідомляю такі відомості:

N з/п	Запитання	Відповіді
1	Прізвище, ім'я, по батькові дитини	
2	Число, місяць і рік народження дитини	
3	Національність	
4	Місце народження дитини, яке зазначено у свідоцтві про народження	
5	Громадянство батька на момент народження дитини	
6	Громадянство матері на момент народження дитини	
7	Місце постійного проживання особи, яка подає заяву від імені дитини	

Достовірність викладених у заяві відомостей і дійсність поданих документів підтверджую.

_____ 20__ р.

(підпис заявника)

**Зразок заяви про прийняття
дитини до школи**

Директору загальноосвітньої
школи
Прізвище, ім'я, по батькові
Прізвище, ім'я, по батькові одного
з батьків, який подає заяву
Адреса

Заява

Прошу зарахувати _____ (Прізвище, ім'я, по
батькові дитини) до першого класу _____ (назва
школи).

Дата

Підпис

Управління міграційної служби
у м. Києві
вул. Нововокзальна, 21
т. 502-68-96

АНКЕТА
особи, яка звернулася із заявою про надання
статусу біженця

Фото 40 x 60 мм

Справа N _____
Реєстраційний N заяви _____
Дата реєстрації _____

1. ВІДОМОСТІ ПРО ЗАЯВНИКА

1.1. Прізвище _____

1.1.1. Якщо раніше мали інше, - укажіть (жінкам указати дівоче прізвище) _____

1.2. Ім'я (імена) _____

1.2.1. Якщо раніше мали інше, - укажіть _____

1.3. По батькові _____

1.4. Стать: чоловік/жінка _____

1.4.1. Якщо була змінена, - укажіть де і коли _____

1.5. Дата народження (число, місяць, рік) _____

1.6. Місце народження (країна, провінція/область, район, місто, село, селище) _____

1.7. Громадянство/підданство _____

1.7.1. Країна постійного проживання _____

1.8. Адреса проживання в Україні _____

1.9. Країна вибуття (адреса проживання на період прибуття) _____

1.10. Національність _____

1.11. Віросповідання _____

1.12. Які документи, що посвідчують особу, маєте (свідоцтво про народження, паспорт: національний, закордонний, службовий, дипломатичний, посвідчення особи, ID-картка, інші):

N	Назва документа	Серія, номер	Ким виданий	Дата видачі	Дійсний до	Примітки

1.13. Сімейний стан: _____

1.14. Члени сім'ї, які супроводжують заявника:

Прізвище, ім'я, по-батькові	Ступінь родинного зв'язку	Дата, місяць, рік народження

1.14.1. Неповнолітні особи, які не досягли 18 років і законним представником яких є заявник:

Прізвище, ім'я, по-батькові	Ступінь родинного зв'язку	Дата, місяць, рік, місценародження	Документ (серія, номер, дата видачі), що підтверджують даний факт

1.14.2. Недієздатні особи, які перебувають під опікою заявника:

Прізвище, ім'я, по-батькові	Ступень родинного зв'язку	Дата, місяць, рік, місценоародження	Документ (серія, номер, дата видачі), що підтверджують даний факт

1.15. Члени сім'ї, які не супроводжують заявника:

Прізвище, ім'я, по-батькові	Ступень родинного зв'язку	Дата, місяць, рік, місценоародження	Адреса проживання

1.16. Освіта:

Назва навчального закладу (починаючи із шкільних років)	Адреса та місцезнаходження	Роки навчання	Документ про освіту (номер, кваліфікація, спеціальність) за наявності

1.17. Яка мова рідна? _____

1.17.1. Якими мовами володієте (вільно, читаєте та спілкуєтеся, читаєте та перекладаєте зі словником _____

1.18. Ким працювали протягом останніх 10 років?

Назва підприємства (установи)	Адреса та місцезнаходження	Посада	Період роботи
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.18.1. Якщо не працювали, - чому?

1.18.2. Чи працюєте зараз? Якщо так, - де, ким, з якого часу? _____

1.19. Чи хворіли на туберкульоз легень, кісток, інфекційні захворювання - які? _____

1.20. На що хворієте зараз?

1.21. Результат тестування на СНІД

2. ВИЇЗД З ОСТАННЬОЇ КРАЇНИ ПОСТІЙНОГО ПРОЖИВАННЯ

2.1. Коли покинули країну постійного проживання?

2.2. Чи мали дозвіл влади на виїзд? _____

2.3. Яким транспортом виїздили? _____

2.4. Через які країни і міста прямували?

2.5. Як довго затримувалися у транзитних пунктах?

Вказати, де саме	Термін перебування
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----

2.6. Чи зверталися за наданням притулку або за наданням статусу біженця в інших країнах? Якщо так, - укажіть де і коли: _____

2.7. Якщо ні, - укажіть чому: _____

3. В'їзд в УКРАЇНУ

3.1. Дата і місце перетину кордону України

3.2. Яким транспортом в'їхали в Україну?

3.3. Яким чином перетнули кордон? (таємно, на підставі компетентного дозволу, візи, запрошення, трудового контракту, інше)

3.4. На підставі якого документа здійснили в'їзд?

3.5. На якій підставі перебуваєте в Україні? (віза, статус біженця, нелегально, інше) _____

3.6. Чи зверталися за наданням статусу біженця в інших регіонах України?

Орган міграційної служби	Дата звернення	Прийняте рішення
-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----

4. ПРИЧИНИ ВИЇЗДУ З КРАЇНИ ПОСТІЙНОГО ПРОЖИВАННЯ

4.1. Докладно вкажіть причини виїзду з останньої країни постійного проживання (з наведенням фактів насильства або переслідувань, ужитих проти Вас або членів Вашої сім'ї, або реальної загрози переслідувань за обставин, зазначених у статті 1 Закону України "Про біженців". Додайте документи, що підтверджують ці дані) _____

4.2. Вкажіть політичні, релігійні, військові або громадські організації, в яких перебували Ви або члени Вашої сім'ї, у країні постійного проживання _____

4.3. Опишіть свою діяльність в цих організаціях _____

4.4. Чи були коли-небудь причетні до інцидентів із застосуванням фізичного насильства, які були пов'язані з Вашою расовою, національною, релігійною належністю, політичними

поглядами тощо? Якщо так, опишіть характер інцидентів і Вашу участь у них _____

4.5. Чи застосовувались до Вас адміністративні заходи (затримання, арешт)? Якщо так, повідомте причини, дати, місце _____

4.6. Чи притягались до кримінальної відповідальності? Якщо так, назвіть: _____

4.6.1. Характер порушення, його кваліфікація

4.6.2. Винесений вирок, вид покарання

4.6.3. Термін ув'язнення (за вирокіом суду, фактично відбутий) _____

4.6.4. Місце відбуття покарання

4.7. Чи служили в армії? _____ військовозобов'язаний
_____ невійськовозобов'язаний _____

4.7.1. Військове звання

4.7.2. Якщо не служили, - поясніть чому?

4.7.3. Чи служили в армії країни останнього постійного проживання: за призовом чи за контрактом на момент від'їзду?

Військове звання _____

4.7.4. Чи брала участь армія, у якій служили, у військових діях на момент Вашого виїзду з країни? Якщо так, - укажіть

5. ДОДАТКОВІ ВІДОМОСТІ

Повідомте все, що вважаєте важливим для вирішення питання про надання статусу біженця, якщо ці відомості не ввійшли до основного тексту анкети

" ___ " _____ 200_р

(підпис особи, яка подала заяву)

" ___ " _____ 200_р

(прізвище, підпис законного представника)

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
У Справах Національностей та Релігії
УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ У М. КИЄВІ

З А Я В А
про надання статусу біженця

№

1. Прізвище:					
2. Ім'я:					
3. По батькові:					
4. Документи що посвідчують особу:					
	документ	номер та серія	ким виданий	коли виданий	дійсний до
1					
2					
5. Громадянство/підданство:					
6. Країна постійного проживання:					
7. Члени сім'ї (чоловік/жінка, діти до 18-ти років)					
	прізвище, ім'я, по батькові		ступінь рідства	дата народження	
1					
Адреса:					
2					
Адреса:					
3					
Адреса:					
4					
Адреса:					
5					
Адреса:					

6			
Адреса:			
7			
Адреса:			
8. Наявність дозволу на перебування в Україні та термін його дії:			немає
тип дозволу	ким виданий	коли виданий	дійсний до
9. Місто, дата та спосіб яким перетнули кордон України: (автомобілем, літаком, пішки і т.д.)			
місце	коли	яким способом	

Заява на надання статусу біженця - стор. 1

10.	Причини з яких Ви були вимушені залишити країну походження / постійного проживання, або не маєте можливості повернутися до країни походження / постійного проживання:			
11.	Додаток. Перелік документів, що додаються (абзац сьомий ст.11 Закону України "Про біженців")			
документ	номер та серія	ким виданий	коли виданий	дійсний до

1					
2					
3					
4					
5					

Заявник не заперечує щоб інформація з його персональної справи в УМС в м. Києві була надана співробітникам УВКБ ООН в м. Києві за запитом

(Підпис заявника)

Підпис та прізвище заявника:	
Підпис та прізвище законного представника:	
Підпис та прізвище перекладача:	

" ____ " _____ 200 р.

" ____ " _____ 200

" ____ " _____ 200

Прийнято до розгляду " ____ " _____ 200 р.

(ПІБ, посада, підпис співробітника Управління міграційної служби м. Києва)

Література

1. Конституція України від 28.06.1996
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971
4. Закон України «Про біженців» від 21 червня 2001 року N 2557-III
5. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 4 лютого 1994 року N 3929-XII
6. Закон України «Про громадянство України» 18 січня 2001 року N 2235-III
7. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 року.
8. Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003
9. Положення про дошкільний навчальний заклад затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 року №305
10. Положення про загальноосвітній навчальний заклад затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 року №964

Дитяча екологічна громадська
організація «ФЛОРА»

Порадник

**Юридичні та психологічні поради особам, які
прагнуть отримати статус біженця в Україні чи
вже його отримали**

Упорядники

Шестакова Л.В., Швидич Т.В., Сергієнко Т.В.

Підписано до друку 23.12.2010 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Друк офсетний. Наклад 1000 прим. Замовлення 182.

Зверстано та віддруковано в
КП «Центрально-Українське видавництво»
Україна, 25006, м.Кіровоград, вул. Тимірязєва, 69.
Тел.: (0522) 24-48-51, 24-25-96.